

A continuació donem mots de la mateixa família etimològica, si bé en bona part catalans legítims.

Pito nom local val. del palet de riera es comprèn perquè llimant aquestes pedres se'n solen fer xiulets. En el sentit d'eixerit *pita*, *pito* sembla extret de *petita* com a terme acariciatiu.

DERIV.: *Pitada*. *Pitaina* 'flabiolet rústic' val. S.: «tres sagals s'entretenien --- arpeggà caragols, fen *pitaines* en canuts de civà y onsaines de canya, paràn tramps, nadan en la bassa ---», *Canyissaes*, 122. Anàleg a *pitar* és el cat. *pitejar* del cant del PINSÀ (veg.). En castellà *pito* 'xiulet' s'ha aplicat també a molts petits objectes en forma de canut (DECH IV, 569a17-39), als quals convé afegir el nom de planta *pitano antuo*, val. + *pitane* anual (que Cavanilles, *Obs.* II, 334, dona com a equivalent del ll. *vella annua*, fr. *velle annuelle*). *Pitet* 'broc'. *Pitillo* 'cigarret' castellanisme intolerable. *Pitofler* no cat., veg. *pitoflero* (DECH).

Pitarra, V. *pestanya* *Pitarram*, *pitarràs*, V. *pit* *Pitarrassa*, *pitarrass(e)jar*, V. *pitarra* (PESTANYA) *Pitarroi*, V. *pit* *Pitavola*, V. *petit*

PI TEC, pres del gr. *πιθηκος* 'simi'.

CR.: *Pitecàntrop*. *Pitecoide*.

Pitejador, *pitejar*, V. *pinsà* i *pitar* *Piter*, *pitiera*, V. *pit* *Pitera* 'atzavara', *piterrassa*, V. *pita* *Pitet*, V. *pit* i *pitar*

PI TEU, de l'oc. *Peitieu* nom del país francès del Poitou, d'on s'havia importat aquesta mena de drap. □ 1.ª doc.: 1395.

El drap piteu s'imità després i fabricà a St. Llorenç de Morunys, dit també *dels Piteus* (cf. Krüger, VKR VIII etc.).

Piteu 'peülla', V. *peu* *Pitillo*, V. *pit* *Pitima*, V. *pilma* *Pitimíni*, V. *petit* *Pitinyo*, V. *pit* *Pitipoti*, V. *poti-poti* *Pitiriasi*, derivat savi del gr. *πιτυριον* 'segó' *Pitit*, *pituu*, V. *petit* *Pitja*, *pitjada*, V. *pitjar* *Pitjallida*, V. *pagell*

PITJAR, ant. 'subjectar estretament', 'pressionar', d'on avui 'comprimir': sembla ser derivat ja antic del mot medieval *pi(t)ja*, que significava 'llaç, parany, trava', i prové del ll. veg. *PĒDĒA 'trava dels peus', derivat de PĒDES 'peus', cf. ll. PĒDĪCA 'llaç, parany, trava'. □ 1.ª doc.: f. S. XIII.

En els *Costums de Tortosa*, on el tenim en el sentit de 'apuntalar': «si les parets són tals, que no pusquen sofrir desús obra noveyia, --- aquel qui vol obrar pot derrocar e destruir aqueles parets mijanes ---, enaxí, emperò, que ell sens don e naframent de les altres cases ho faça; e encara, que ab sa pròpia messió *piyç* e estalon les cases de son veí; e, la obra feyta, que les cases de son veí torn en aquel --- estament que d'abans eren» (Ol., p. 131).

Importa subratllar que en Muntaner apareix en el sentit de 'lligar, subjectar': «Con lo senyor rey d'Ara-

gon sabé la mort de son nebot --- anà lla on eren los dos fills de l'infant En Ferrando, e pres-los e los sen menà e-l regne de València --- E axò féu per --- que si l'infant En Sanxo, nebot seu, desconexia de res envers d'ell, que ell tengués aquells infants e que en feés rey de Castella; e així, que tendria la casa de Castella *pijada* a sa volentat», Muntaner (XL; ed. Sold., 701b11f.): Casac. i Sold. posen *pujada a sa volentat*; Bof.: «*pitgada* e lligada a sa vol.», segons l'ed. de Val. 1558, mentre que Casac. i Sold. segueixen el ms C (de 1342), però és evident que en aquest passatge la lligó fidel és la de Val., car el verb *pujar* no donaria aquí cap sentit comprensible.

«Si la taula no vets ferma e bé *pijada*» en el Poema de la Vida Marina, fi S. XIV (p. p. Massó Torrents, RHisp. IX, 244, on la *g* sol grafiar-se com y, cf. *menyade*, *merayade* = marejada). «Lo senyor rey qui ara és, una vegada me entrelligaçà axí ab una qüestió que-m féu, del temps de la mort de Jesuchrist, e *pijà*-m axí, ab la instància [insistència vehement, estalonadora'] que-m donà, tant apparent l'especiosa', que un gran temps stiguí, entre mi mateix ---», Ant. Canals (*Provid.*, NCL., 86).¹ «Afermar, apuntalar, faltar' (com en els *CostTort.*): «per tal com la caxa no estava ben *pitjada*, pres un gran lats, e après lo seu moviment caygués», *Decam.* IV, § 10, 279.16 (trad.: «non era stata posta sopra luogo iguale, la fe piegare e appresso cadere»). «Fre *pitjat* y la mà segura», Felip de Malla (*Pec. Remut.*, 34). Acc. que es manté vigorosa en la poesia dels segles baixos.

«Ab un home petit --- casada: / veyeu si és petitet - que tenie un pam d'alsada / --- / l'agafo amb un brassat - baix del riu l'en baixava, / baix del riu que va sé - l'en fai rentà bugada; / lo riu baixave gros, - l'aygua se l'en portave: / s'en anae surant, - yo ab la pala l' *pitjava*; / per conte de plorà - lo riure m'escapae; / per conte (d)e tocà a morts - fai tocà les campanes», reco. a Agramunt o Bellpuig (MilàF, Romllo., 308B16). «Aplegant-se amb sa barca d'En Andreu Nicolau, *pitjaren* darrera ses des pirates --- un ping i un londre --- alcançaren es buc caporal des pirates i e-hi entraren --- se'n dugueren es londre de remolc i ---», relació eivissenca de 1739 (Macabich, *Feudalismo*, 51). Ús fraseològic que segueix viu a Mallorca «Noltros sortiem de l'església amb sa tia Faula y aquells bergantells mos *pitjaren* darrera», AMAlco-ver (*Contarelles*, 18).

Són les accs. que registra OPou: «*Pitjar* la porta ab barra: obfirmare fores vecti; barra per *pitjar*: vectis», «curumullar --- embutir o recalcar: confercio; mesura *pitjada* o recalçada: confertus; lo curumull ---», «la tramuja --- posar la farina en lo sac --- *pitjar* la farina: premere, cogere farinam; lo *pitjador*: vectis pressorius; lligar lo sac ---» (*ThPu.*, 12, 326, 216). I en els escriptors moderns, de les Illes i de pertot, almenys si no pequen de gatamoixos: «BANAULA. Que vos bastarà un real? / BASTAIX. Ni dos; tres lo manco en val. / BAN. --- vè'n-t'aquí dos. / --- / BAN. Vaja, jau! BAST. Gracis..., i adió! (*Surt*). BAN. Jo trob que lí he donat massa... / TOMASSA (*aturant-la*) Ell ho ha duit en